

Kviger og kyr blir

Sett over 13 år har norske kyr blitt vesentlig tyngre. Middel slaktevekt for kyr var 238kg i 1996 mens det i 2009 var oppe på 264kg, det vil si en økning på 26kg i løpet av disse årene. Konsekvensen av økt slaktevekt er i stor grad mer fett, dvs. bestanddel som har lav verdi for slakteriene.

Resultater

Vi ser av tabell 1 at middel klasse har gått opp, med ca 0,35 klasser til 3,25 (litt bedre enn P+). Middel fettgruppe har gått opp med nesten ei fettgruppe, fra fettgruppe 6 (2+) til over fettgruppe 7 i gjennomsnitt (3-). Andelen kyr som får pristrekk for overfethet har økt fra 44% til over 58%.

Kyr blir klassifiseringsmessig delt i to kategorier, Ung ku og Ku. Ung ku består av de yngste kyrne, i hovedsak slaktedyrene som er mellom 2 og 4 år. Kategori Ku består av slaktedyrene som er 4 år og eldre.

Kvigene har i gjennomsnitt blitt 17kg tyngre i løpet av disse 13 årene. Disse slaktene var relativt fete allerede i 1996, over fettgruppe 3- i gjennomsnitt.

Andelen av Ung ku, slaktedyrene som i hovedsak er mellom 24 og 48 måneder, har sunket en del – fra 35% i 1996 til 28% i 2009. Dette må bety at alderen har gått opp de slaktede kyrne. Slakt av Ung ku er i 2009 35kg lavere enn for kategori Ku.

Middel slaktevekt for kategorien Ku er 274kg, hvilket er 27kg mer enn i 1996.

Norske kyr har blitt feitere, og dermed tyngre.

Foto: Audun Flåtten

Klassemessig kommer de bedre ut og middel fettgruppe har økt mer enn for de unge kyrne. Andelen av slaktene som får pristrekk på grunn av overfete er klart høyere enn for de unge kuene, i 2009 over 62%.

Årsaker

Det er mange årsaker til at dette skjer. Hovedårsaken er knyttet til at kyrne blir tyngre som en følge av økt melkemengde per ku. Kyrne må rett og slett bli tyngre for å kunne øke ytelsen fra 6000 til 7000kg per år slik det har skjedd her i

landet. En større andel av Holsteinkyr har en viss betydning, men denne rasen er relativt liten i Norge (ca 2% av alle inseminasjoner). Disse kyrne er klart tyngre enn kyr av NRF rasen. En høyere andel av kjøttfekyller medvirker også til vektoppgang.

Konsekvenser

Konsekvensen av endringen vet vi ikke eksakt, men et større nedskjæringsforbruk som vi har gjort i perioden 1999 – 2007 gir en pekepinn.

Morten Røe ble ferdig utdannet husdyrkandidat ved Norges Landbrukshøgskole (UMB) i 1986. Han har også grunnfag i sosialpedagogikk fra Oppland Distrikthøgskole. Han har jobbet som lektor ved Storsteigen landbruksskole og har siden 1987 vært ansatt i Nortura/Animalia. Han har hele denne tiden vært sekretær for Klassifiseringsutvalget og har nå det faglige ansvaret for driften av klassifiseringsystemet i Norge.

Morten Røe

morten.roe
@animalia.no

tyngre og fetere

Tabell 1: All Ku, resultater for sum av Ung ku og Ku, i perioden 1996 - 2009

År	Antall slakt	Andels %		Middel			Andel overfete slakt
		Storfe	Ung ku	Vekt	Klasse	Fettgruppe	
1996	120 932	37,8	35,2	238,4	2,90	6,39	44,4
2009	118 299	37,9	28,3 (- 6,9)	264,1 (+ 25,7)	3,25 (+ 0,35)	7,24 (+ 0,85)	58,8 (+ 14,4)

Tabell 2: Kategori Kvige, klassifiseringsresultater i perioden 1996 - 2009

År	Antall slakt	Andels % Storfe	Middel			% overfete slakt
			Vekt	Klasse	Fettgruppe	
1996	23 313	7,29	202,2	3,69	7,10	55,50
2009	26 988	8,65	219,4 (+ 17,2)	4,69 (+ 1,00)	7,21 (+ 0,11)	60,7 (+ 5,2)

Tabell 3: Kategori Ung ku, klassifiseringsresultater i perioden 1996 - 2009

År	Antall slakt	Andels % Storfe	Middel			% overfete slakt
			Vekt	Klasse	Fettgruppe	
1996	42 609	13,32	222,5	2,77	5,69	37,7
2009	33 507	10,74	239,0 (+ 16,5)	3,10 (+ 0,33)	6,55 (+ 0,59)	49,1 (+ 11,4)

Tabell 4: Kategori Ku, klassifiseringsresultater i perioden 1996 - 2009

År	Antall slakt	Andels % Storfe	Middel			% overfete slakt
			Vekt	Klasse	Fettgruppe	
1996	78 323	24,49	246,9	2,97	6,62	48,1
2009	84 792	27,18	274,4 (+ 27,5)	3,31 (+ 0,34)	7,52 (+ 0,90)	62,7 (+ 14,6)

Tabell 5: Resultater per vektgruppe, fra et nedskjæringsforsøk gjennomført i perioden 1999 - 2007

Vektgruppe	Antall	Kjøttprosent	Beinprosent	Fettprosent
225 - 249	28	73,6	22,5	11,8
250 - 275	43	74,8	21,1	13,3
275 - 300	29	74,4	20,3	17,6

Kjøttprosenten er her beregnet som prosent kjøtt i forhold til sumvekt av kjøtt og bein. Fettprosent er beregnet i forhold til slaktevekt. Fett er i denne sammenheng utbyttet av produktet kjøttfett og alt fett fra kjøtsorteringene som stammer fra slaktet. Fett er med andre ord ikke kjemisk fett, men vil bestå av kjemisk fett, protein og vann, slik produktet fett gjør.

Tabell 5 viser endringene i kroppsinhold hos kyr med ulik vekt. Middeltallene for slaktene i de tre vektgruppene viser at kjøttinnholdet er relativt stabilt. Tallene fra nedskjæringsforsøket viser at beinprosenten går ned med økende slaktevekt, mer enn 2 % per 50kg slaktevekt. Vi ser at fettprosenten til slaktene er nesten 6 % høyere hos slaktene i de tyngste vektgruppene.

Dette betyr at de tunge slaktene, med middelvekt på 287kg, inneholder 50kg fett, mens de minste kuene, med middelvekt på 237kg, inneholder 28kg fett. Forskjell i fettutbytte er med andre ord 22kg.

Produktutbyttet av fett vil med andre ord utgjøre nesten halvparten av vektøkningen (44 %) når kyrne blir tyngre. Tabell 5 viser en tendens til at fethetsgraden øker mer jo høyere slaktevekta er, dvs. sammenhengen er ikke lineær.

Verdien på denne siste tilveksten vil være liten. Produsenten vil slik vi ser av tabell 1 til 4 få større pristrekk som en følge av at slaktene blir klassifisert i høyere fettgrupper. Spørsmålet må bli om dette er høyt nok?